

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 171g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 65 alin. (3) pct. 1), 466 alin. (3) din Codul de procedură penală și a articolelor 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023

(persoana considerată condamnată în contextul reducerii pedepsei sale pentru detenție în condiții precare)

CHIȘINĂU
6 februarie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 12 august 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 februarie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 65 alin. (3) pct. 1), 466 alin. (3) din Codul de procedură penală și a articolelor 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023, ridicată de dl avocat Alexei Croitor, în interesele dlui Victor Pridorjñi, în dosarul nr. 21ji-2585/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Nicolae Corcea, judecător de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. La 16 februarie 2020, 1 decembrie 2020 și 16 februarie 2021, dl avocat Alexei Croitor a formulat, în numele dlui Victor Pridorjñi, plângeri pe baza articolelor 385 alin. (5) și 473⁴ alin.(4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr.245 din 31 iulie 2023, referitoare la condițiile de detenție care afectează drepturile condamnatului.

5. Printr-o Încheiere din 30 decembrie 2022, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, a admis parțial plângerile respective. Această încheiere a fost contestată cu recurs de Penitenciarul nr. 15 - Cricova și de dl Victor Pridorjñi.

6. Printr-o decizie din 3 aprilie 2023, Curtea de Apel Chișinău a admis recursurile formulate, a casat încheierea contestată și a trimis cauza la rejudecare de către Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

7. În procesul rejudecării cauzei, dl avocat Alexei Croitor a ridicat, în interesele dlui Victor Pridorjñi, excepția de neconstituționalitate a articolelor 65 alin. (3) pct. 1), 466 alin. (3) din Codul de procedură penală în coroborare cu articolele 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023.

8. Printr-o încheiere din 7 august 2024, judecătorul cazului a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 16 Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 65 Învinuitul, inculpatul

„[...]”

(3) Persoana în privința căreia sentința a devenit definitivă se numește:

1) condamnat, dacă sentința este, parțial sau integral, de condamnare;

[...]”

Articolul 466

Rămânerea definitivă a hotărârii instanței de judecată și punerea ei în executare

„[...]”

3) Hotărârile instanței de apel rămân definitive la data pronunțării deciziei în apel.

[...]”

Articolul 385

Chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței

„[...]”

(5) În cazul constatării încălcării drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se va calcula în felul următor: **două zile de închisoare pentru o zi de arest preventiv.**

[...]”

[În redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023.]

Articolul 385

Chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței

„[...]”

(5) În cazul constatării încălcării drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se calculează în felul următor: **de la una la două zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ.** Prevederile art. 473² alin.(2)–(2⁵) și (5), art. 473³ alin. (3) și art. 473⁴ alin. (1)–(5¹) se aplică în mod corespunzător la examinarea plângerii prevenitului sau a apărătorului acestuia împotriva condițiilor de detenție.

[...]”

[În redactarea Legii nr. 245 din 31 iulie 2023, în vigoare din 22 august 2023.]

Articolul 473⁴

Soluția instanței de judecată

„[...]”

(4) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473² alin. (3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, **calculându-se de la 1 la 3 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ.**

[...].”

[În redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023.]

Articolul 473⁴ Soluția instanței de judecată

„[...]

(4) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473² alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, **calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ.** Instanța de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatată ca fiind executat în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

[...].”

[În redactarea Legii nr. 245 din 31 iulie 2023, în vigoare din 22 august 2023.]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul sesizării susține că, din cauza că normele contestate sunt neclare și imprevizibile, este incert momentul în care persoana devine condamnat și hotărârea în privința sa devine definitivă. Din acest motiv, instanțele de judecată aplică greșit și arbitrar mecanismul de remediere compensatorie stabilit în lege.

12. În acest context, autorul sesizării consideră că normele contestate afectează prezumția de nevinovăție a persoanei, pentru că în practica națională persoana este considerată că are statut de condamnat din momentul pronunțării deciziei instanței de apel și i se aplică toate consecințele și restricțiile unei condamnări. Atribuirea caracterului definitiv deciziilor instanței de apel nu corespunde noțiunii „definitiv” din articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, deoarece decizia instanței de apel poate fi contestată cu recurs.

13. În opinia autorului sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 4, 16, 20, 21 și 23 alineatul (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către

subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Cu privire la obiectul sesizării, Curtea observă că în cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate autorul contestă articolele 65 alin. (3) pct. 1), 466 alin. (3) din Codul de procedură penală în coroborare cu articolele 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023. Totuși, în încheiere, instanța de judecată a admis doar ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolelor 385 alin. (5) și 466 alin. (3) din Codul de procedură penală, fără să precizeze varianta legii și fără să se pronunțe în privința articolelor 65 alin. (3) pct. 1) și 473⁴ alin. (4) din Cod. Curtea nu poate ignora sesizarea în această parte doar pentru că instanța de judecată nu a argumentat de ce nu reține aceste norme în încheiere (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 74 din 27 iunie 2024, § 15).

18. Totodată, Curtea reține că, în același litigiu (a se vedea §§ 4-9 *supra*), același autor i-a cerut anterior Curții, prin intermediul aceleiași instanțe de judecată, să efectueze controlul de constituționalitate al articolelor 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea Legii nr. 245 din 31 iulie 2023. Prin Decizia nr. 64 din 13 iunie 2024, Curtea a admis că prevederile contestate ar putea fi aplicate în litigiu și a declarat inadmisibilă sesizarea.

19. În acest context, Curtea notează că la soluționarea litigiului aflat pe rolul instanței de judecată poate fi aplicată doar o variantă a prevederilor contestate. Afirmarea aplicabilității unei variante a legii presupune excluderea aplicabilității celeilalte variante a legii (*expressio unius est exclusio alterius*) (a se vedea HCC nr. 20 din 26 septembrie 2019, § 29). Curtea nu este competentă să stabilească aplicarea legii în timp la soluționarea unei cauze. Aceste chestiuni sunt de competența instanței de judecată în fața căreia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

20. Așadar, Curtea nu poate declanșa controlul de constituționalitate al articolelor 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023, dacă judecătorul de drept comun al cazului nu precizează norma juridică aplicabilă.

21. Prin urmare, Curtea poate reține ca obiect al acestei sesizări doar articolele 65 alin. (3) pct. 1) și 466 alin. (3) din Codul de procedură penală, criticate în principal de autorul sesizării, care stabilesc că persoana în privința căreia sentința de condamnare a devenit definitivă se numește condamnat și care stabilesc, de asemenea, momentul din care decizia instanței de apel devine definitivă.

22. Curtea observă că prevederile articolului 65 alin. (3) pct. 1) din Codul de procedură penală au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, dar prin prisma altor critici de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 15 din 11 februarie 2019; DCC nr. 70 din 14 mai 2019). De principiu, această situație nu reprezintă un impediment pentru un nou control de constituționalitate al prevederilor contestate, din perspectiva altor critici (a se vedea DCC nr. 85 din 25 iulie 2024, § 15).

23. Curtea observă că prevederile articolului 466 alin. (3) din Codul de procedură penală nu au făcut obiect al controlului de constituționalitate.

24. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează plângerea referitoare la condițiile precare de detenție (a se vedea § 4). Astfel, Curtea consideră că instanța de judecată ar

putea ține cont de prevederile contestate la determinarea perioadelor relevante pentru stabilirea remedului compensatoriu în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

25. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

26. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 4 (*drepturile și libertățile omului*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*) și 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) din Constituție.

27. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 4 și 23 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 195 din 21 decembrie 2023, § 24; DCC nr. 31 din 18 aprilie 2024, § 21; DCC nr. 73 din 20 iunie 2024, § 23).

28. Referitor la articolele 16 și 20 din Constituție, Curtea observă că autorul sesizării nu a argumentat în ce mod normele contestate contravin Constituției. Simpla trimitere la prevederile constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională i-ar înlocui pe autori la formularea argumentelor de neconstituționalitate și ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 71 din 18 iunie 2024, § 19).

29. Referitor la incidența articolului 21 din Constituție, autorul sesizării consideră că normele contestate afectează, prin imprevizibilitatea acestora, prezumția de nevinovăție a persoanei, fiind incert momentul în care o persoană devine condamnat și momentul în care hotărârea în privința sa devine definitivă. În consecință, instanțele de judecată aplică greșit și arbitrar mecanismul de remediere compensatorie stabilit în lege.

30. Curtea menționează că articolul 21 din Constituție este corespondentul articolului 6 § 2 din Convenție, care garantează prezumția de nevinovăție. Curtea subliniază că acest principiu presupune că orice persoană acuzată de comiterea unui delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că orice persoană este considerată nevinovată până la rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești de condamnare (a se vedea DCC nr. 50 din 19 aprilie 2022, § 28).

31. Curtea menționează că procedurile în care se examinează plângerea referitoare la condițiile precare de detenție nu au ca obiect de examinare „vinovăția” persoanei și condamnarea acesteia pentru „comiterea unei infracțiuni”. Aceste proceduri oferă perspective de redresare a încălcărilor Convenției Europene provocate de condițiile precare de detenție prin reducerea pedepsei (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 64 din 13 iunie 2024, § 28). Astfel, la stabilirea remedului compensatoriu, deși instanța de judecată poate ține cont de momentul în care o persoană devine condamnat și hotărârea în privința sa devine definitivă, aceasta nu se va pronunța asupra vinovăției sau nevinovăției persoanei (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 32 din 22 martie 2022, § 20; DCC nr. 14 din 14 martie 2024, § 85). Prin urmare, articolul 21 din Constituție nu este incident.

32. Totodată, Curtea observă că problema abordată de autorul excepției de neconstituționalitate își are sursa în interpretarea legii, nu în neclaritatea acesteia. În acest sens, Curtea reamintește că nu analizează cazuri concrete și chestiuni de interpretare și de aplicare a legii, dar poate efectua doar un control abstract al constituționalității legii contestate (a se vedea DCC nr. 181 din 14 decembrie 2023, § 26; DCC nr. 71 din 18 iunie 2024, § 24). De altfel, chestiunile legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 172 din 7 decembrie 2023, § 22).

33. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea notează că nici articolele 4 și 23 din Constituție nu sunt incidente.

34. Prin urmare, pe baza celor menționate supra, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 65 alin. (3) pct. 1), 466 alin. (3) din Codul de procedură penală și a articolelor 385 alin. (5) și 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, în redactarea anterioară Legii nr. 245 din 31 iulie 2023, ridicată de dl Alexei Croitor, în interesele dlui Victor Pridorjîi, în dosarul nr. 21ji-2585/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 6 februarie 2025
DCC nr. 19
Dosarul nr. 171g/2024*